

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

του Μάκη Σπαθή

Τα τελευταία χρόνια σε όλες της βαθμίδες της εκπαίδευσης ασκείται μια πολιτική ριζικών αναδιαρθρώσεων με τις οποίες ανατρέπονται ο ρόλος, ο χαρακτήρας, οι στόχοι και η αποστολή του εκπαιδευτικού συστήματος. Βασικός άξονας αυτής της πολιτικής είναι η μετάλλαξη του κοινωνικού αγαθού της γνώσης και της μόρφωσης σε απλό εξάρτημα των συντελεστών της παραγωγής μιας κοινωνίας που στηρίζεται στην παντοδυναμία της αγοράς και του κέρδους.

Ιδιαίτερα η τριτοβάθμια εκπαίδευση υφίσταται μια σειρά συστηματικών διαρθρωτικών παρεμβάσεων που αφορούν τους θεσμούς, τις λειτουργίες, το ρόλο και τη χρηματοδότηση του Ελληνικού πανεπιστημίου. Με τις παρεμβάσεις αυτές απορρυθμίζεται η εκπαιδευτική και ερευνητική λειτουργία, εκθεμελιώνεται ο ακαδημαϊκός και δημόσιος χαρακτήρας του και όπως διαφαίνεται, αποδίδεται ένας ρόλος περιφερειακός στο εκπαιδευτικό και ερευνητικό σύστημα της χώρας.

Οι πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένες στις κατευθύνσεις που εκπορεύονται από την ΕΕ και άλλους διεθνείς οργανισμούς, υλοποιούνται δε με συνέπεια τα τελευταία 10 χρόνια στη χώρα μας από τις ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας.

Η πολιτική της σταδιακής απόσυρσης του δημόσιου τομέα απέναντι στις υποχρεώσεις του στην εκπαίδευση, η συστηματική μείωση των δαπανών, η διεύρυνση του χαρακτήρα των υπηρεσιών εκπαίδευσης, η πληθώρα των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών, με αμφίβολη ποιότητα και γνωστικά αντικείμενα, η απόπειρα μείωσης της διάρκειας σπουδών και η στενή εξειδίκευση των νέων τμημάτων, ο εκφυλισμός των ΜΔΕ σε δεύτερο κύκλο σπουδών είναι μερικές μόνο από τις πλευρές της συνολικής απορρύθμισης που βιώνουμε σήμερα στο ελληνικό πανεπιστήμιο.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις που ψηφίστηκαν στη διάρκεια της περυσινής χρονιάς και ιδιαίτερα στο θερινό τμήμα της Βουλής, εντάσσονται στα πλαίσια της πολιτικής απορρύθμισης των ΑΕΙ όπως αυτή είχε με συνέπεια δρομολογηθεί και από την προηγούμενη κυβέρνηση.

Αποτελεί όμως γεγονός ότι η πανεπιστημιακή κοινότητα που καλείται να υλοποιήσει τις θεσμικές αυτές παρεμβάσεις, όντας ουσιαστικά άποια από τον αναγκαίο διάλογο πριν από τη λήψη των τελικών αποφάσεων, έχει κατ'εξακολούθηση εκφράσει μαζί με τους σπουδαστές τη ριζική της αντίθεση στις επιχειρούμενες αλλαγές.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις που έχουν ήδη ψηφιστεί:

- Ο νόμος που μετασχηματίζει τον ΔΙΚΑΤΣΑ σε Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ)
- Ο νόμος της ίδρυσης Ινστιτούτων Δια Βίου Μάθησης (ΙΔΒΜ)
- Ο νόμος για την Αξιολόγηση και τη Διασφάλιση Ποιότητας
- Η ίδρυση του Διεθνούς Ελληνικού Πανεπιστημίου στη Θεσσαλονίκη

σε συνδυασμό με επικείμενες θεσμικές αλλαγές που έχουν εξαγγελθεί από το Υπουργείο Παιδείας, τις προτάσεις του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας (ΕΣΥΠ) και τα σχέδια προτάσεων που διακινούνται στη Σύνοδο Πρυτάνεων, αποτέλεσαν κατά την πρόσφατη περίοδο το μείζον διακύβευμα, η έκβαση του οποίου θα καθορίσει την πορεία της ανώτατης εκπαίδευσης τα επόμενα χρόνια στη χώρα μας. Επιστέγασμα αυτής της πολιτικής ήταν η εξαγγελία από την παρούσα Κυβέρνηση με τη στήριξη της αξιωματικής αντιπολίτευσης για την συνταγματική μεταρρύθμιση του άρθρου 16, που αφορά στην ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών ΑΕΙ. Οι αντιδράσεις των πανεπιστημιακών την τρέχουσα ακαδημαϊκή χρονιά, και οι κινητοποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν, από την πλευρά των φοιτητών και των πανεπιστημιακών κατάφεραν να αποτρέψουν προς το παρόν τουλάχιστον την συνταγματική αυτή αναθεώρηση, η οποία θα οδηγούσε σε μια μη αναστρέψιμη κατάσταση την ανώτατη εκπαίδευση.

1. Δομή προπτυχιακών σπουδών στα ελληνικά ΑΕΙ

Η δομή των προγραμμάτων σπουδών όπως αυτά καθορίστηκαν από το νόμο 1268/82 στα ελληνικά πανεπιστήμια, οργανώνεται στη βάση των πανεπιστημιακών Τμημάτων που θεραπεύουν ένα γνωστικό αντικείμενο στη λογική μιας επιστημονικής περιοχής και καταλήγει στην απόκτηση ενός πτυχίου ικανού να εξασφαλίσει επαγγελματική απασχόληση και περαιτέρω δυνατότητα ανάπτυξης του επιστημονικού πεδίου, ή δυνατότητα περαιτέρω εξειδίκευσης στο ιδιαίτερο γνωστικό αντικείμενο που αναφέρεται.

Η αποφυγή κάθε προοπτικής κατακερματισμού σε εξειδικευμένα γνωστικά αντικείμενα αποτελούσε μονόδρομο με δεδομένη τη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και την περιορισμένη αγορά εργασίας για πτυχιούχους υψηλής εξειδίκευσης. Συνέπεια όμως αυτής της επιλογής ήταν η ενσωμάτωση στα προγράμματα σπουδών των αναπόφευκτων εξελίξεων της επιστήμης και των νέων

τεχνολογιών. που οδήγησε στη διόγκωση των προπτυχιακών σπουδών και στη δημιουργία πληθώρας μεταπτυχιακών προγραμμάτων (ΜΔΕ), με αρνητικές συνέπειες στην αφομοίωση και την ποιότητα της παρεχόμενης γνώσης.

Οι παραγωγικές ανάγκες και οι πιέσεις της αγοράς με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στη σύγχρονη εποχή ώθησαν στη δημιουργία επίσης πανεπιστημιακών Τμημάτων που συγκροτούνται στη βάση εξειδικευμένων γνωστικών αντικειμένων χωρίς επιστημονικό υπόβαθρο και χωρίς τη δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης της γνώσης και της έρευνας στους αποφοίτους τους.

Από την άλλη μεριά, στα πλαίσια της διεύρυνσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με κοινωνικά κονδύλια τύπου ΕΠΕΑΕΚ και πρωτοβουλία πολλών πανεπιστημιακών που αβασάνιστα προσέτρεξαν στην υλοποίησή της, ιδρύθηκαν τμήματα διεπιστημονικού χαρακτήρα με τη συγκόλληση πολλών επιστημονικών αντικειμένων. Η σύμπτυξη αυτή που είναι αποτέλεσμα ισορροπιών μεταξύ ομάδων μελών ΔΕΠ στο εσωτερικό των πανεπιστημίων, αλλοιώνει το χαρακτήρα των ολοκληρωμένων σπουδών, την εμβάθυνση στο αντικείμενο του πτυχίου και την αντιστοιχία του με τις επαγγελματικές προοπτικές.

Έφτασε όμως η στιγμή, το πανεπιστήμιο έχοντας ως βάση τα δεδομένα αυτά, να επαναπροσδιορίσει τη δομή και το περιεχόμενο των προπτυχιακών σπουδών έτσι ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί με επάρκεια στις σύγχρονες απαιτήσεις, εξασφαλίζοντας όμως πάντα τη βασική λειτουργία που έχει αποτυπωθεί μέχρι σήμερα. Την χορήγηση δηλαδή πτυχίων στη βάση του ενιαίου και ολοκληρωμένου γνωστικού αντικειμένου με υλική ανταλλαξιμότητα.

Στην κατεύθυνση αυτή προτείνουμε τις ακόλουθες ρυθμίσεις:

A. Οργάνωση σπουδών

Οι σπουδές σε κάθε Τμήμα οργανώνονται στη βάση ενός ενιαίου γνωστικού αντικειμένου μιας αποδεκτής επιστημονικής περιοχής με τον εξής τρόπο.

Ενιαίος κύκλος σπουδών 4-ετούς ή 5-ετούς φοίτησης με αναμορφωμένο το πρόγραμμα σπουδών και το σύνολο των μαθημάτων που παρέχονται. Ο βασικός κορμός των υποχρεωτικών μαθημάτων και ενός αριθμού μαθημάτων επιλογής συγκροτείται με τρόπο ώστε να ολοκληρώνονται οι βασικές επιστημονικές γνώσεις για την απόκτηση ενός πτυχίου στο γνωστικό αντικείμενο που θεραπεύεται. Στη διάρκεια της 4-ετούς ή 5-ετούς φοίτησης καθορίζεται και ένας πρόσθετος αριθμός μαθημάτων επιλογής που σε συνδυασμό με την εκπόνηση μιας διπλωματικής εργασίας, εξαμηνιαίας διάρκειας, (χωρίς αυτό να είναι απαραίτητο για το σύνολο των Τμημάτων) συγκροτεί την περαιτέρω εμβάθυνση. Η ολοκλήρωση των σπουδών οδηγεί στη χορήγηση δύο πτυχίων, του βασικού πτυχίου της αντίστοιχης επιστημονικής περιοχής και ενός προχωρημένου τίτλου σπουδών (master) στο συναφές γνωστικό αντικείμενο του πτυχίου. Στις περιπτώσεις όπου λειτουργούν Τμήματα με πληθώρα κετευθύνσεων στη διάρκεια του πρώτου κύκλου σπουδών και τη χορήγηση ενός ενιαίου πτυχίου, θα πρέπει μετά από συστηματική συζήτηση και μελέτη, τα ΑΕΙ να καταλήξουν σε μια από τις ακόλουθες δύο εκδοχές

α) ή την χορήγηση master εμβάθυνσης στις επιμέρους κατευθύνσεις που θεραπεύονται

β) ή την χορήγηση master εμβάθυνσης στο ενιαίο γνωστικό αντικείμενο του πρώτου πτυχίου με πιθανή αύξηση της διάρκειας σπουδών και την ουσιαστική αναβάθμιση των μαθημάτων που διδάσκονται.

Η επιπλέον λειτουργία και παρακολούθηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων ειδίκευσης (ΜΔΕ) συγκροτεί ένα πρόσθετο πτυχίο ειδίκευσης σε επιμέρους γνωστικό αντικείμενο της ίδιας, συναφούς ή διαφορετικής περιοχής.

Είναι δυνατόν μετά από διεξοδική συζήτηση στα συλλογικά όργανα των ΑΕΙ και αυστηρή τεκμηρίωση, τα πανεπιστήμια να καταρτίζουν προγράμματα σπουδών εξειδικευμένης γνωστικής περιοχής που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένη επαγγελματική δραστηριότητα, και να χορηγούν ένα μόνο πτυχίο. Αυτό υπό την προϋπόθεση ότι τα συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα δεν θα έχουν επικαλύψει με τα πτυχία 4- και 5-ετούς διάρκειας.

B. Προϋποθέσεις λειτουργίας πανεπιστημιακών Τμημάτων

Για την εύρυθμη λειτουργία των Τμημάτων που χορηγούν πτυχία στα παραδοσιακά και νέα ΑΕΙ απαιτείται πάντα το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό και οι αναγκαίες υποδομές. Τόσο οι προτάσεις ίδρυσης και λειτουργίας νέων Τμημάτων όσο και η αναμόρφωση των υπαρχόντων στην κατεύθυνση που προτείνουμε παραπάνω, θα αναστέλλονται για όσον χρόνο απαιτείται ώστε αυτές οι προϋποθέσεις να εξασφαλίζονται. Δεν θα είναι δυνατή για παράδειγμα η λειτουργία ενός πανεπιστημιακού Τμήματος εάν το πρόγραμμα σπουδών που έχει καταρτίσει δεν ολοκληρώνεται από μόνιμο διδακτικό προσωπικό διαφόρων βαθμίδων σε ικανοποιητικό ποσοστό (π.χ. 60%). Δεν θα είναι επίσης δυνατή η λειτουργία τους εάν δεν διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές σε αίθουσες διδασκαλίας, εργαστηριακό εξοπλισμό και κάθε άλλη υποστηρικτική λειτουργία που απαιτείται για ολοκληρωμένες σπουδές.

Οι προϋποθέσεις αυτές θα αποτελούν εσωτερική υπόθεση των οργάνων των ΑΕΙ και θα προκύπτουν μετά από μια συστηματική μελέτη και τεκμηρίωση λειτουργίας ομοειδών Τμημάτων εντός και εκτός του ελληνικού χώρου.

Γ. Οργάνωση και αναβάθμιση της διδασκαλίας στις πανεπιστημιακές σπουδές

Για τη συστηματική και ολοκληρωμένη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων κάθε Τμήματος, με αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας, των άρτια εξοπλισμένων βιβλιοθηκών και τη χρήση πολλαπλής βιβλιογραφίας, απαιτείται

- α) ο επαναπροσδιορισμός του τρόπου διδασκαλίας και του περιεχομένου των μαθημάτων
- β) η συγκρότηση μικρών τμημάτων διδασκαλίας
- γ) η θεσμοθέτηση του συμβούλου καθηγητή
- δ) η κατ οίκον εργασία
- ε) η κατάργηση των θέσεων π.δ.407 και η άμεση προκήρυξη τους σε θέσεις μελών ΔΕΠ
- στ) η θεσμοθέτηση του επικουρικού διδακτικού έργου, το οποίο μπορεί να παρέχεται από το πλήθος των μεταπτυχιακών σπουδαστών που φοιτούν σήμερα στο ελληνικό πανεπιστήμιο, με τη χορήγηση ικανών κονδυλίων σε κάθε πανεπιστήμιο γι αυτό το σκοπό.

Κάθε πανεπιστημιακό τμήμα, ανάλογα με τις δυνατότητες που έχει σε προσωπικό, υποδομές και χρηματοδότηση θα πρέπει να καταγράψει τον αριθμό των γνωστικών αντικειμένων που είναι δυνατόν να οργανωθούν ακολουθώντας την ανωτέρω διαρθρωση, καταθέτοντας παράλληλα προς τη πολιτεία και τις πανεπιστημιακές αρχές, τις εμπειριστατωμένες προτάσεις του για την υποστήριξη σε διδακτικό προσωπικό και υποδομές, με στόχο την ολοκλήρωση ενός τέτοιου προγραμματισμού.

Η διαδικασία αυτή αποτελεί επι της ουσίας μια αποτίμηση των αναγκών (εσωτερική-ακαδημαϊκή), και ταυτόχρονα μια τεκμηριωμένη απάντηση στους θιασώτες της αξιολόγησης για τις ανάγκες και την αναβάθμιση των σπουδών στα ελληνικά ΑΕΙ.

Ειδικότερα, οι παραπάνω αρχές μπορούν να αποτυπωθούν στους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας των ΑΕΙ για παράδειγμα με τον ακόλουθο τρόπο:

- Ένα από τα προβλήματα που εντοπίζουμε από τα πρώτα έτη σπουδών είναι η μειωμένη παρακολούθηση, εξ αιτίας του υπερβολικού φόρτου, σε ένα ποσοστό κατά μέσο όρο 30% των εγγεγραμμένων φοιτητών. Συνέπεια αυτού είναι να εμφανίζονται σημαντικά ποσοστά αποτυχίας και αδυναμία αφομοίωσης της διδαχθείσας ύλης στα υποχρεωτικά μαθήματα των τεσσάρων πρώτων εξαμήνων που θεωρούνται θεμελιώδη για τη συνέχιση των σπουδών κάθε Τμήματος στα μεγαλύτερα εξάμηνα. Για την αντιμετώπιση του σημαντικού αυτού προβλήματος και την αποφυγή κάθε λύσης κατασταλτικού χαρακτήρα (όπως προαπαιτούμενα και μείωση του αριθμού των μαθημάτων στα οποία δύναται να εγγραφεί ο κάθε φοιτητής ανά εξάμηνο), θεωρούμε ότι μόνο μια απόπειρα επίλυσης με θετικό τρόπο είναι η συνετή λύση. Κάθε Σχολή να καθορίσει από το σύνολο των μαθημάτων των τεσσάρων πρώτων εξαμήνων, τα υποχρεωτικά μαθήματα τα οποία συγκροτούν την αναγκαία και βασική γνώση για τη συνέχιση των σπουδών. Στα μαθήματα αυτά θα προβλέπεται αυστηρά ο διαχωρισμός σε τμήματα διδασκαλίας των 80 φοιτητών και η πλαισίωση του κάθε διδάσκοντα από δύο μεταπτυχιακούς σπουδαστές που θα προσφέρουν επικουρικό έργο σε αριθμό φοιτητών 40/ ομάδα το πολύ. Το επικουρικό αυτό έργο θα καθοριστεί αυστηρά από τους Τομείς μετά από εισήγηση του διδάσκοντα. Θα περιλαμβάνει δε στη διάρκεια του εξαμήνου, την εθελοντική εξάσκηση των φοιτητών στην επίλυση ασκήσεων-θεμάτων ή και τη διενέργεια πρόχειρων διαγωνισμάτων για την προσμέτρηση στον τελικό βαθμό μέχρι του ποσοστού 20%. Το μέτρο αυτό χωρίς να είναι υποχρεωτικό θα πρέπει να συνοδεύεται από την άσκηση αυστηρού ελέγχου προς τους διδάσκοντες ώστε να μην εκφυλιστεί στην ανάθεση διδασκαλίας από μέρους τους στους μεταπτυχιακούς σπουδαστές που θα τους πλαισιώνουν. Παράλληλα θα προβλέπεται η αναγραφή της συμμετοχής των μεταπτυχιακών σπουδαστών στις καταστάσεις κατανομής διδακτικού έργου, καθώς και αμοιβή από τα αντίστοιχα κονδύλια.
- Κάθε Τμήμα μετά το τέλος της εξεταστικής περιόδου θα εκδίδει δελτίο με τα ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών στα εξεταζόμενα μαθήματα, και ύστερα από διεξοδική συζήτηση για τις περιπτώσεις μαθημάτων με μεγάλο ποσοστό αποτυχίας, θα αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την αποφυγή των ακραίων περιπτώσεων.
- Να δημιουργηθεί η δυνατότητα καταγραφής από τα φοιτητολόγια των Γραμματειών των Τμημάτων, των σπουδαστών εκείνων που εμφανίζουν σημαντικές αποκλίσεις από το μέσο χρόνο διάρκειας φοίτησης κάθε Τμήματος, και η συγκρότηση επιτροπών διδασκόντων για την εξέταση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εν λόγω φοιτητές, με στόχο την κατάθεση προτάσεων στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος για την υποβοήθηση της ολοκλήρωσης των σπουδών τους.
- Η ποιότητα των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων και η δωρεάν διανομή του ενός και μοναδικού συγγράμματος είναι σημαντικά ζητήματα τα οποία από την πρώτη στιγμή της εφαρμογής τους απασχόλησαν το σύνολο της πανεπιστημιακής κοινότητας. Το μέτρο αυτό που εφάρμοσε ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής για τη δωρεάν και δημόσια εκπαίδευση, οδήγησε σε σημαντικές στρεβλώσεις γνωστές σε κάθε φοιτητή και διδάσκοντα, τόσο για την ποιότητα των συγγραμμάτων όσο και για την αδυναμία πρόσβασης στην πολλαπλή βιβλιογραφία. Οι σκέψεις και οι προσπάθειες που έχουν γίνει κατά καιρούς, αμφισβητούνται έντονα από τους

διδάσκοντες και τους φοιτητές, σε μια εποχή μάλιστα όπου η εξάπλωση του διαδικτύου, των βιβλιοθηκών και των νέων τεχνολογιών είναι ευρύτατα διαδεδομένη. Ως ένα πρώτο μέτρο βελτίωσης της κατάστασης αυτής προτείνουμε την πραγματοποίηση μιας συστηματικής έρευνας και την εκτίμηση του οικονομικού κόστους για την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου μέτρου: να κληθούν όσοι εκ των διδασκόντων επιθυμούν με εφ' άπαξ αποζημίωση των συγγραφικών τους δικαιωμάτων, να εκχωρήσουν τη δυνατότητα σε κάθε Σχολή να αναρτήσει στην ιστοσελίδα της το σύγγραμμά τους και τυχόν υποβοηθητικές σημειώσεις, που μπορούν να αξιοποιηθούν από τους φοιτητές. Στην περίπτωση αυτή το εν λόγω σύγγραμμα δεν θα διανέμεται με το υπάρχον σύστημα, και αντ' αυτού να αξιοποιηθεί από τη Σχολή η δωρεάν διανομή ενός ακόμη συγγράμματος όπως αυτό θα καθοριστεί μετά από διεξοδική συζήτηση στους Τομείς και στη Γ.Σ. του Τμήματος.

Δ. Μεταπτυχιακές σπουδές

Σε σχέση με τις μεταπτυχιακές σπουδές, έχει πλέον παρέλθει τουλάχιστον μια 10 ετία εφαρμογής τους και θεωρούμε ότι ήρθε η στιγμή να επανεκτιμήσουμε το ρόλο και το χαρακτήρα τους, τον τρόπο λειτουργίας τους, τη σχέση τους με τα προγράμματα προπτυχιακών σπουδών και να καταγράψουμε τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις τους στο σύνολο των ακαδημαϊκών λειτουργιών και της παρεχόμενης γνώσης. Θα πρέπει άμεσα να απαντηθούν ερωτήματα α) για το εάν και κατά πόσον η εισαγωγή των μεταπτυχιακών διπλωμάτων ειδίκευσης (ΜΔΕ) ικανοποιεί την επέκταση της διδασκαλίας γνωστικών αντικειμένων που δεν μπορούν να υλοποιηθούν στο προπτυχιακό επίπεδο και προκύπτουν από τις εξελίξεις των επιστημών και των νέων τεχνολογιών που αναπτύσσονται στην εποχή μας, β) για τη σύνδεση των προγραμμάτων αυτών με την κατοχύρωση επαγγελματικών δικαιωμάτων γ) για τον κίνδυνο, λόγω της πληθώρας των ΜΔΕ ανά Τμήμα, του εκφυλισμού και της μετατροπής τους σε ανεξάρτητες και ανεξέλεγκτες μονάδες.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν ζητήματα που πρέπει να συζητηθούν άμεσα, με παρρησία και να προταθούν λύσεις για τη βελτίωσή τους, στα πλαίσια της αυτοτέλειας και της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, και στη συνέχεια να αναζητηθεί μια νέα θεσμική κατοχύρωση ως αποτέλεσμα μιας τέτοιας συζήτησης.

Ε. Συσχέτιση των τίτλων σπουδών που παρέχουν τα ελληνικά ΑΕΙ με τους παρεχόμενους τίτλους σπουδών από ιδρύματα του εξωτερικού ή διδακτήρια που λειτουργούν εκτός των δημόσιων ελληνικών ΑΕΙ

Οι κάτοχοι τίτλων σπουδών από πανεπιστήμια του εξωτερικού, που ακολουθούν έναν ή περισσότερους κύκλους σπουδών στην κατεύθυνση της Μπολόνια, θα μπορούν να αντιστοιχούνται με το πρώτο είδος πτυχίου που παρέχουν τα ελληνικά ΑΕΙ, ενώ οι κάτοχοι τίτλων επιπέδου master και με το δεύτερο τίτλο σπουδών των αντίστοιχων ελληνικών πανεπιστημιακών Τμημάτων.

Η λειτουργία παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων ή ελευθέρων κέντρων σπουδών που περιορίζονται αποκλειστικά σε διδακτήρια εξειδικευμένων τίτλων σπουδών, χωρίς τη δυνατότητα ερευνητικής δραστηριότητας και ανάπτυξης νέας γνώσης, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να θεωρηθούν πανεπιστημιακά ιδρύματα. Οι απόφοιτοι των διδακτηρίων αυτών θα μπορούν να αντιστοιχούνται με τους τίτλους σπουδών των εξειδικευμένων γνωστικών αντικειμένων που παρέχουν τα ελληνικά ΑΕΙ, μετά από ένα σύστημα αυστηρών εξετάσεων που θα οργανώνονται από τα αντίστοιχα Τμήματα των ελληνικών ΑΕΙ.

2. Εκλογές και εξελίξεις μελών ΔΕΠ

Με την εφαρμογή του νόμου πλαίσιο 1268/82 και μιας σειράς από τροποποιήσεις που ακολούθησαν, έχει εγκαθιδρυθεί μια συγκεκριμένη διαδικασία εκλογής και εξέλιξης των μελών ΔΕΠ. Παρά τις αρνητικές και αντιακαδημαϊκές εμπειρίες σε ορισμένες περιπτώσεις εφαρμογής των αντίστοιχων διατάξεων, η διαδικασία αυτή παραμένει θετική, αντικειμενική, και επίκαιρη συγκρινόμενη με τα διεθνή πρότυπα. Η παραγωγή έρευνας, οι δημοσιεύσεις σε έγκυρα διεθνή και ελληνικά περιοδικά με κριτές, η συγγραφική δραστηριότητα, η αποτίμηση και συνεισφορά του διδακτικού έργου και η απήχηση και διεθνής αναγνώριση της ερευνητικής παραγωγής των μελών ΔΕΠ αποτελούν κριτήρια που έχουν πλέον γίνει καθεστώς στην μεγάλη πλειοψηφία των επιστημονικών περιοχών που θεραπεύονται στα ελληνικά ΑΕΙ. Οι περιπτώσεις απόκλισης από τις αξιολογικές και αντικειμενικές αυτές διαδικασίες δεν συνιστούν λόγο θεσμικής αναθεώρησης των αντίστοιχων άρθρων του 1268/82.

Οριακές μόνο βελτιώσεις θα μπορούσε κανείς να προτείνει, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται και η έξωθεν καλή μαρτυρία για αδιάβλητες και αξιολογικές κρίσεις.

Α) Επειδή η αποτίμηση της ερευνητικής δραστηριότητας και της παραγωγής νέας γνώσης με τους συνήθεις δείκτες που εφαρμόζονται (αριθμός δημοσιεύσεων, συμμετοχή σε συνέδρια, ετεροαναφορές, κλπ) δεν αφορά στο σύνολο των γνωστικών αντικειμένων που θεραπεύονται, είναι δυνατόν τα πανεπιστημιακά Τμήματα μετά από διεξοδική συζήτηση στα ακαδημαϊκά όργανα των ΑΕΙ

να καθορίσουν στους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας και να εκδώσουν σε αντίστοιχα ΦΕΚ την εξειδίκευση των κριτηρίων και των τρόπων με τους οποίους θα αξιολογείται η ερευνητική και διδακτική δραστηριότητα των υποψηφίων.

Β) Τα περιεχόμενα των προκηρύξεων θα πρέπει να διαμορφώνονται με ιδιαίτερη προσοχή, έτσι ώστε και η επιστημονική περιοχή που θεραπεύει ο υποψήφιος να αποτυπώνεται, και η αντιστοιχισή της όμως με διεθνώς αναγνωρισμένη επιστημονική οντότητα να διασφαλίζεται. Η ευρύτητα της προκήρυξης θα πρέπει σταδιακά να κλιμακώνεται ανάλογα με τη βαθμίδα. Σε κάθε περίπτωση, ο καθορισμός του περιεχομένου της προκήρυξης θα πρέπει να αποτελεί κορυφαία στιγμή της εκλογικής διαδικασίας και θα πρέπει με τεκμηριωμένο τρόπο να αποτυπώνεται στα αντίστοιχα ακαδημαϊκά όργανα (Τομέα, Τμήμα). Η τεκμηρίωση αυτή θα πρέπει να συνοδεύει τα πρακτικά εκλογής για κάθε επιμέρους κρίση.

Γ) Η επιλογή των μελών της εισηγητικής επιτροπής θα πρέπει να γίνεται στη βάση της συγγένειας με το γνωστικό αντικείμενο, χωρίς όμως τις αντιακαδημαϊκές ρυθμίσεις και παρεμβάσεις που διέπουν το σημερινό καθεστώς. Ο ένας τουλάχιστον από τους εισηγητές θα πρέπει να είναι εξωτερικός με δικαίωμα ψήφου, πράγμα που θα ισχύει και στην περίπτωση των 3 κριτών, εάν δεν αποτελούν μέλη του εκλεκτορικού σώματος.

Δ) Τα πρακτικά εκλογής κάθε μέλους ΔΕΠ θα πρέπει να δημοσιοποιούνται και να αναρτώνται στις ιστοσελίδες του Τμήματος.

Ε) Ο έλεγχος νομιμότητας και ο διορισμός του μέλους ΔΕΠ να γίνεται με ευθύνη των Πρυτανικών αρχών, χωρίς την παρέμβαση του ΥΠΕΠΘ, το οποίο να διατηρεί μόνο τη δυνατότητα διενέργειας δειγματοληπτικού ελέγχου σε τακτά χρονικά διαστήματα.

ΣΤ) Θα μπορούσε να θεσμοθετηθεί η δυνατότητα ουσιαστικού ακαδημαϊκού ελέγχου από ολιγομελή επιτροπή εξωτερικών κριτών, στην περίπτωση που αυτό αποτελεί αίτημα του ενός τρίτου των εκλεκτόρων, τόσο για τις κρίσεις που έχουν αποβεί θετικές, όσο και για τις αρνητικές. Η επιτροπή αυτή θα πρέπει να συγκροτείται με πρόταση του εκλεκτορικού σώματος πριν από τη διενέργεια της εκλογής και κατά τη συγκρότηση της αρχικής εισηγητικής επιτροπής.

3. Τα οικονομικά των ΑΕΙ και η οργάνωση των διοικητικών και οικονομικών υπηρεσιών

- Εκσυγχρονισμός με κατάλληλα ειδικευμένο προσωπικό
- Πλήρης μηχανοργάνωση όλων των λειτουργιών Τμημάτων, Σχολών και κεντρικής διοίκησης
- Κατάστρωση τακτικού προϋπολογισμού και προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων με πλήρη ευελιξία κατανομής των κονδυλίων στις επιμέρους δράσεις κάθε ΑΕΙ, με ολοκληρωμένη όμως τεκμηρίωση των αναγκών, των ανελαστικών εξόδων και των αναπτυξιακών του στόχων.
- Του τακτικού προϋπολογισμού κάθε Ιδρύματος θα προηγείται η κατάρτιση προϋπολογισμού κάθε επιμέρους Τμήματος για την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών και ερευνητικών του αναγκών που θα συμπληρώνονται από την κεντρική διοίκηση με τα αναγκαία κονδύλια για την υποστήριξη των υπολοίπων λειτουργιών του ΑΕΙ.
- Οι απολογισμοί των ετήσιων προϋπολογισμών που έχουν εκτελεσθεί θα πρέπει να δημοσιοποιούνται εντός και εκτός ΑΕΙ, συνοδευόμενοι από μια έκθεση των αναγκών και των στόχων κάθε Ιδρύματος.
- Η διαχείριση των ειδικών λογαριασμών κονδυλίων έρευνας θα πρέπει επίσης να συντελείται με τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια και την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων στην πανεπιστημιακή κοινότητα αλλά και εκτός αυτής.
- Θεσμοθέτηση ειδικής διεύθυνσης με αρμοδιότητα τη διεκδίκηση πρόσθετων πόρων, π.χ. ειδικά ερευνητικά προγράμματα, χορηγίες κλπ.

4. Εκλογές πανεπιστημιακών οργάνων

Εισάγεται η καθολική ψηφοφορία για τα μέλη ΔΕΠ και τους φοιτητές, οι οποίοι ψηφίζουν σε ξεχωριστή κάλπη. Προτείνεται αύξηση της συμμετοχής των μεταπτυχιακών σπουδαστών, ώστε να ανέρχεται στο 5% του συνόλου των μελών ΔΕΠ. Οι άλλες ομάδες εργαζομένων (ΕΤΕΠ, διοικητικοί, ΕΕΔΙΠ, ΕΔΠ) συμμετέχουν με εκλέκτορες σε συνολικό ποσοστό 15%, και ψηφίζουν στην κάλπη των μελών ΔΕΠ.

Ο συνολικός αριθμός ψήφων που παίρνει το κάθε σχήμα, αποτελείται από το σύνολο των ψήφων των μελών ΔΕΠ, τον αριθμό ψήφων των υπολοίπων κατηγοριών και τον αριθμό ψήφων από τους φοιτητές ανηγμένο στο 80% του αριθμού των μελών ΔΕΠ. Εάν ο αριθμός των προσελθόντων φοιτητών είναι μικρότερος από το 80% του αριθμού των μελών ΔΕΠ, τότε δεν γίνεται καμιά αναγωγή, και οι ψήφοι που έλαβε κάθε ψηφοδέλτιο προστίθενται στους ψήφους των μελών ΔΕΠ.

5. Θεσμικό καθεστώς πανεπιστημιακού ασύλου

Το τελευταίο διάστημα, το πανεπιστημιακό άσυλο, κορυφαίος δημοκρατικός θεσμός για το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, έχει γίνει στόχος συστηματικών και οργανωμένων σχεδίων με τελικό σκοπό την κατάργησή του. Το άσυλο δεν διακυβεύεται από το ποιος θα αποφασίζει την άρση του σε έκρυθμες καταστάσεις, γιατί αυτό θα συμβεί μόνο αν οι δυνάμεις που το υπερασπίζονται στο πανεπιστήμιο και στο σύνολο του ελληνικού λαού γίνουν μειοψηφικές και παραχωρήσουν τη θέση τους στον κοινωνικό συντηρητισμό και στη γενικευμένη απάθεια.

Το πανεπιστημιακό άσυλο, χώρος ελεύθερης διακίνησης των ιδεών μπορεί να αξιοποιείται εκτός από την πανεπιστημιακή κοινότητα και από κάθε συλλογικότητα που επιθυμεί ελεύθερα να εκφράζεται και να διεκδικεί, υπό την προϋπόθεση ότι θα δηλώνει την κοινωνική ή πολιτική της ταυτότητα, θα σέβεται το θεσμό του ασύλου και θα αναλαμβάνει την ευθύνη για την αποτροπή κάθε βίαιης ενέργειας και καταστροφής στις εγκαταστάσεις και τους χώρους του πανεπιστημίου.

Η καθολική συμμετοχή της πανεπιστημιακής κοινότητας είναι το μοναδικό μέτρο που μπορεί να αποτρέπει ενέργειες και εκτροπές, που υπονομεύουν το άσυλο, από οπουδήποτε και αν προέρχονται. Η φυσική μας παρουσία εκτός από την πολιτική μας δέσμευση είναι απαραίτητη σε κάθε περίπτωση που το διακύβευμα αυτό βρίσκεται σε αμφισβήτηση.

Εάν υπάρχει ρητή αναφορά για παραβατικές πράξεις που διαδραματίζονται στους χώρους των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων (κτίρια, εξωτερικοί χώροι), τότε οι πρυτανικές αρχές επιλαμβάνονται του θέματος, και αναζητούν λύσεις αντιμετώπισης του προβλήματος από κοινού με τα μέλη της πολυτεχνειακής κοινότητας.

Το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο προβλέπει τις περιπτώσεις παραβατικών πράξεων, όπου για την αντιμετώπισή τους δεν είναι απαραίτητη η απόφαση της Επιτροπής ασύλου ή της Συγκλήτου. Η καταγραφή των παραβατικών αυτών πράξεων θα πρέπει να γίνει με συστηματικό τρόπο μετά από εισηγήσεις των νομικών υπηρεσιών κάθε ΑΕΙ, της εμπειρίας που ήδη υπάρχει σε κάθε πανεπιστήμιο και τις αποφάσεις των Συγκλήτων. Με αποφάσεις της Συγκλήτου επίσης θα πρέπει να καθοριστεί ο τρόπος εξάλειψης των φαινομένων αυτών. Είναι αναγκαία η αποδοχή από το σύνολο της πανεπιστημιακής κοινότητας των μέτρων που θα λαμβάνονται από τις διοικήσεις των ΑΕΙ στις αντίστοιχες περιπτώσεις.

6. Ενίσχυση και ανάπτυξη της έρευνας στα πανεπιστήμια

1. Η έρευνα, νοούμενη ως εκείνη η διαδικασία η οποία προάγει τη γνώση στα αντικείμενα της επιστήμης και της τεχνολογίας, είναι αναπόσπαστο μέρος της αποστολής του πανεπιστημίου. Η παραγωγή νέας επιστημονικής γνώσης και η αναγνώρισή της από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα πρέπει να αποτελεί στρατηγική επιλογή των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, και επιβεβαίωση του υψηλού επιπέδου σπουδών τις οποίες παρέχουν

Οι ερευνητικοί πόροι των ιδρυμάτων προέρχονται από

- A) την κρατική επιχορήγηση ανά οικονομικό έτος μέσω του τακτικού προϋπολογισμού
- B) Άλλους Εθνικούς ή Κοινοτικούς πόρους καθώς και ιδιωτικούς φορείς

Οι αρχές και οι κανόνες που διέπουν τη διαχείριση των πόρων αυτών πρέπει να περιγράφονται αναλυτικά στον εσωτερικό κανονισμό των ιδρυμάτων, και συνοπτικά αναφέρονται τα εξής:

- i) Σε κάθε πανεπιστημιακό ίδρυμα συντάσσεται Οδηγός Χρηματοδότησης Ειδικού Λογαριασμού, ο οποίος ρυθμίζει τις δραστηριότητες που υπάγονται στην περίπτωση Β. Στον οδηγό αυτό προβλέπεται συμφωνία μεταξύ ερευνητών και χρηματοδότη, η οποία περιέχει το αντικείμενο του έργου που ονομάζεται ερευνητικό πρόγραμμα, χροδιάγραμμα εκτέλεσής του και προϋπολογισμό δαπανών.
- ii) Όλες οι ερευνητικές δραστηριότητες του ιδρύματος χαρακτηρίζονται από πλήρη διαφάνεια. Τα αποτελέσματά τους είναι στη διάθεση όλων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας
- iii) Η διοίκηση και διαχείριση των εσόδων του ιδρύματος που προέρχονται από τη χρηματοδοτούμενη ερευνητική δραστηριότητα ανατίθεται στην Επιτροπή Διαχείρισης Ειδικού Λογαριασμού (ΕΔΕΙΛ) του ιδρύματος, όπως ορίζεται από το νόμο. Η ΕΔΕΙΛ συντάσσει προϋπολογισμό τον οποίο καταθέτει στη Σύγκλητο ανά οικονομικό έτος. Στον προϋπολογισμό αποτυπώνεται η πολιτική του ιδρύματος που αφορά στην ενίσχυση της έρευνας και της διδασκαλίας που διεξάγεται στα επιμέρους Τμήματα και Τομείς.
- iv) Τα ερευνητικά πανεπιστημιακά ινστιτούτα (ΕΠΙ) που λειτουργούν ήδη μέσα στα ΑΕΙ ως ΝΠΙΔ, μετά τη συσσωρευμένη εμπειρία των Ειδικών Λογαριασμών Έρευνας δεν είναι πλέον απαραίτητα. Προτείνεται η κατάργηση των ΕΠΙ και η ανάθεση της διαχείρισης των προγραμμάτων που εκπονούνται μέσω αυτών από τις Συγκλητικές Επιτροπές Έρευνας, και η ενσωμάτωσή τους στον Ειδικό Λογαριασμό του Ιδρύματος.

2. Ενίσχυση Βασικής Έρευνας. Αφορά στην έρευνα η οποία επιχειρεί τη δημιουργία νέας γνώσης χωρίς να συνοδεύεται από τη δυνατότητα άμεσης πρακτικής εφαρμογής, ενώ παράλληλα προάγει και διευρύνει τους δημιουργικούς ορίζοντες των ερευνητών. Κύριος στόχος της βασικής έρευνας είναι η συμβολή της στα θεμέλια της επιστήμης και της τεχνολογίας. Για το λόγο αυτό η ενίσχυση της βασικής έρευνας αποτελεί κυρίαρχη επιλογή, και η θεσμική όσο και η οικονομική και λειτουργική της κατοχύρωση είναι ύψιστη υποχρέωση τόσο της Πολιτείας όσο και της Διοίκησης των πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων.

Συγκεκριμένα για την ενίσχυση της βασικής έρευνας προτείνονται τα εξής:

Σε κάθε Ίδρυμα συγκροτείται Συγκλητική Επιτροπή Βασικής Έρευνας (ΣΕΒΕ) η οποία έχει ως σκοπό

- α) την ενίσχυση της βασικής έρευνας
- β) την αξιοποίηση του υπάρχοντος δυναμικού και την ανάδειξη νέου ερευνητικού δυναμικού σε θέματα βασικής έρευνας.

Αντικείμενο της ΣΕΒΕ είναι:

- i) Ο καθορισμός της έννοιας της βασικής έρευνας, όπως αυτή εξειδικεύεται για κάθε Τμήμα του Ιδρύματος χωριστά, ύστερα από τεκμηριωμένες εισηγήσεις των Τμημάτων. Αποσαφήνιση των θεματικών περιοχών βασικής έρευνας, όπως αυτές διαμορφώνονται για κάθε ίδρυμα.
- ii) Πρόβλεψη κονδυλίων βασικής έρευνας στον τακτικό προϋπολογισμό καθώς και πρόσθετων πόρων από άλλες πηγές (πχ κληροδοτήματα και έσοδα του Ειδικού Λογαριασμού Έρευνας)
- iii) Προκήρυξη ανταγωνιστικών προγραμμάτων στο εσωτερικό των ιδρυμάτων, σε συγκεκριμένες θεματικές περιοχές (λαμβάνοντας υπόψη τις ερευνητικές περιοχές που θεραπεύονται στα Τμήματα και τους Τομείς).
- iv) Η κατάστρωση των προϋποθέσεων συμμετοχής στα προγράμματα
- v) Διαμόρφωση ειδικού αλγορίθμου καθώς και κανονισμού αξιολόγησης (με εξωτερικούς κριτές) των προτάσεων που θα υποβάλλονται από τα μέλη ΔΕΠ.

Για την υλοποίηση των παραπάνω απαιτείται η θεσμοθέτηση της κρατικής επιχορήγησης της βασικής έρευνας στα πανεπιστήμια.

7. Μετεγγραφές φοιτητών από ΑΕΙ του εσωτερικού

Πολύ συχνά τα ελληνικά πανεπιστήμια έχουν να αντιμετωπίσουν προβλήματα που ανακύπτουν από τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό αιτήσεων που υποβάλλονται για μετεγγραφή φοιτητών από άλλα Ανώτατα Ίδρύματα της χώρας. Λόγω των μετεγγραφών αυτών, έχει σχεδόν διπλασιασθεί σε πολλά Τμήματα, ο αριθμός των εισαγομένων φοιτητών με το σύστημα των πανελληνίων εξετάσεων, χωρίς την αντίστοιχη αύξηση του διδακτικού προσωπικού και των δαπανών που είναι απαραίτητες για τη βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής.

Είναι επίσης γνωστό, ότι ενώ ο σχετικός νόμος δίνει δυνατότητες μετεγγραφής σε φοιτητές που εντάσσονται σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, γίνεται επέκταση των δυνατοτήτων αυτών με ελαστικό τρόπο, και σε άλλες κατηγορίες φοιτητών, που δεν υπόκεινται άμεσα στις προϋποθέσεις του νόμου. Αυτό λειτουργεί σε βάρος των φοιτητών που έχουν πραγματική ανάγκη υποστήριξης από την πλευρά της Πολιτείας.

Μια άλλη πτυχή του ζητήματος συνδέεται με τη δομή και τα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικογένειας, η οποία δεν ευνοεί την απομάκρυνση των νέων από τον τόπο διαμονής των κηδεμόνων τους. Στη διόγκωση του προβλήματος συντείνει επίσης το αυστηρό και περιχαρακωμένο σύστημα οργάνωσης σπουδών στα πανεπιστήμια, όπου η δυνατότητα αλλαγής της αρχικής επιλογής γνωστικού αντικείμενου είναι απαγορευτική, εάν μετά από ωριμότερη σκέψη, κάποιοι φοιτητές θεωρήσουν ότι μια άλλη σχολή καλύπτει περισσότερο τις ιδιαίτερες κλίσεις τους.

Για τους παραπάνω λόγους, δίνεται η δυνατότητα σε μετεγγραφές φοιτητών από ΑΕΙ του εσωτερικού μέσω των ακόλουθων θεσμικών παρεμβάσεων

Α) Κατάργηση των μετεγγραφών λόγω κοινωνικών και οικονομικών κριτηρίων

Η περίπτωση αυτή αφορά στους φοιτητές εκείνους που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές κατηγορίες (πολύτεκνοι, άποροι, ορφανοί, αδελφοί ή γονείς φοιτητές κλπ) για τις οποίες η σπουδή συνεπάγεται δυσβάστακτο οικονομικό κόστος για τις οικογένειές τους.

Σύμφωνα και με τη διεθνή πρακτική, για την κατηγορία αυτή η Πολιτεία θα έπρεπε να παρέχει την οικονομική δυνατότητα να σπουδάζουν οι φοιτητές στο πανεπιστήμιο εισαγωγής τους εφόσον αυτό είναι εκτός τόπου διαμονής, με τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης μέσω του συστήματος υποτροφιών, με ποσό όμως ικανό να αντιμετωπίσει το σύνολο των εξόδων χωρίς την επιβάρυνση του οικογενειακού προϋπολογισμού. Οι φοιτητές αυτοί θα πρέπει να εξαιρούνται από τη δυνατότητα μετεγγραφής και να εντάσσονται στο σύστημα κρατικών υποτροφιών, το οποίο θα αναλαμβάνει και το σχετικό έλεγχο των δικαιολογητικών που θα υποβάλλονται.

Όσοι άποροι φοιτητές έχουν εισαχθεί σε πανεπιστήμια του τόπου διαμονής τους θα έχουν επίσης τη δυνατότητα ισοδύναμης οικονομικής ενίσχυσης εάν αιτούνται μετεγγραφής σε περιφερειακά πανεπιστήμια.

B) Μετεγγραφές για λόγους υγείας

Η κατηγορία αυτή σχετίζεται με φοιτητές για τους οποίους ανεξάρτητα της οικονομικής τους κατάστασης, κρίνεται αναγκαία η φοίτηση στον τόπο διαμονής των γονέων τους λόγω ασθένειας (των ιδίων ή των γονέων τους) και αναπηρίας, καθώς και για τους φοιτητές με ειδικές ανάγκες. Η κατηγορία αυτή που τεκμηριώνεται με την υποβολή ιατρικών δικαιολογητικών, θα πρέπει να υπόκειται σε αυστηρό έλεγχο.

Συγκεκριμένα, προτείνεται μαζί με την υποβολή κάθε είδους δικαιολογητικών να υποβάλλονται υπεύθυνες δηλώσεις τόσο του ιατρού όσο και του υποψηφίου που θα βεβαιώνουν ότι δεν είναι δυνατή η φοίτηση στο Πανεπιστήμιο της εισαγωγής τους λόγω έλλειψης της κατάλληλης ιατρικής υποδομής στην περί το Πανεπιστήμιο αυτό περιοχή, ακτίνας 100 χιλιομέτρων. Παράλληλα, θα δηλώνεται και η ανάληψη ευθυνών για την ειλικρίνεια και τη γνησιότητα των δικαιολογητικών, καθώς επίσης και ότι στην υποχρεωτική διαδικασία δειγματοληπτικού ελέγχου, εάν αυτά αποδειχθούν αναληθή, πέραν των νομίμων κυρώσεων οι μεν φοιτητές θα διαγράφονται από τα μητρώα της Σχολής, οι δε ιατροί θα παραπέμπονται για παράβαση του όρκου τους στον Ιατρικό Σύλλογο.

8. Κινητικότητα φοιτητών στα ελληνικά ΑΕΙ

A. Από το σύστημα και τον τρόπο εισαγωγής στα ΑΕΙ είναι γνωστό ότι βασικό κριτήριο επιλογής των σχολών από τους υποψηφίους αποτελεί η επαγγελματική προοπτική, που κατά καιρούς φαίνεται να εξασφαλίζει η φοίτηση σε επιλεγμένα πανεπιστημιακά τμήματα. Η επιλογή αυτή δεν συνδέεται κατ' ανάγκη με τις ιδιαίτερες κλίσεις και τις δεξιότητες των φοιτητών. Είναι λοιπόν δυνατόν, φοιτητές που συγκεντρώνουν υψηλή βαθμολογία και εισέρχονται σε Τμήματα μεγάλης ζήτησης, μετά από ωριμότερη θεώρηση να συνειδητοποιούν ότι θα ήταν προτιμότερο να φοιτήσουν σε Τμήματα με χαμηλότερη βάση εισαγωγής, τα οποία όμως ανταποκρίνονται καλύτερα στις ιδιαίτερες κλίσεις τους και τα επιστημονικά τους ενδιαφέροντα.

Στην περίπτωση αυτή πρέπει να είναι δυνατή η μετακίνησή τους σε άλλη σχολή, εφόσον ικανοποιούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Η μετεγγραφή σε άλλη σχολή να εντάσσεται στην ίδια δέσμη των κατευθύνσεων εισαγωγής και επιπλέον η βαθμολογία εισαγωγής τους να είναι μεγαλύτερη της βάσης εισαγωγής στη σχολή στην οποία ο φοιτητής επιθυμεί να μετακινηθεί.
- Ο αριθμός των μετεγγραφών να είναι αρκετά περιορισμένος στο πρώτο στάδιο εφαρμογής του (της τάξης του 5%) και στην περίπτωση που οι αιτήσεις είναι περισσότερες να γίνεται η κατάταξη με βάση τη βαθμολογία εισαγωγής.

B. Ρύθμιση για φοιτητές ηλικίας άνω των 25 ετών

Είναι κοινωνικά αναγκαίο να υπάρχει η ουσιαστική δυνατότητα πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση και όσων έχουν περάσει το σύνηθες όριο ηλικίας των 18-22 ετών, είτε έχουν ήδη λάβει πτυχίο ΑΕΙ, είτε έχουν περιοριστεί σε απολυτήριο Λυκείου.

Προτείνεται η θεσμοθέτηση της δυνατότητας εισαγωγής σε πανεπιστημιακές σχολές φοιτητών ηλικίας μεγαλύτερης των 25 ετών, με ειδικές κατατακτήριες εξετάσεις και σε περιορισμένο ποσοστό (π.χ. μέχρι 5%) και για τις δύο προαναφερθείσες κατηγορίες. Οι αναγκαίες εξετάσεις διακριτές για κάθε μια από τις δύο κατηγορίες, θα οργανώνονται από κάθε Τμήμα, βάσει γενικών κανόνων που θα ισχύουν για όλα τα Τμήματα, με αποφάσεις των ιδρυμάτων.

Γ. Αριθμός εισαγομένων φοιτητών ανά Σχολή/Τμήμα

Προτείνεται η συγκρότηση επιτροπών από μέλη ΔΕΠ ομοειδών Τμημάτων της χώρας, οι οποίες αφού μελετήσουν συστηματικά την υπάρχουσα υλικοτεχνική/εργαστηριακή υποδομή και τον αριθμό των υπηρετούντων μελών ΔΕΠ, θα εισηγούνται με τεκμηριωμένο τρόπο προς το ΥΠΕΠΘ την κατανομή του αριθμού των κατ' έτος εισαγομένων φοιτητών ανά Τμήμα.

9. Αυτοτέλεια των πανεπιστημίων

Για την εύρυθμη λειτουργία των ΑΕΙ, απαιτείται ενίσχυση της ακαδημαϊκής και διοικητικής αυτοτέλειας. Οι γενικές αρχές θα προσδιορίζονται από το θεσμικό καθεστώς, ενώ οι απαραίτητες εξειδικεύσεις θα προβλέπονται από τους εσωτερικούς κανονισμούς των ιδρυμάτων.

i) Στα πλαίσια της ακαδημαϊκής αυτοτέλειας

A) η έγκριση των προγραμμάτων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών θα γίνεται από τα αντίστοιχα συλλογικά όργανα Τμημάτων, Σχολών και Συγκλήτου, με μόνο έλεγχο νομιμότητας από

το ΥΠΕΠΘ. Το ίδιο να ισχύει για διατμηματικά και διαπανεπιστημιακά προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών.

Β) Οι προκηρύξεις θέσεων μελών ΔΕΠ, και η διαδικασία εκλογής θα πρέπει να γίνεται με ευθύνη των ιδρυμάτων, ενώ το ΥΠΕΠΘ θα ασκεί μόνο δειγματοληπτικό έλεγχο νομιμότητας και όχι ουσιαστική παρέμβαση επί διαδικασιών που είναι καθαρά ακαδημαϊκού χαρακτήρα.

ii) Στα πλαίσια της διοικητικής αυτοτέλειας

Α) Για την πλήρη αυτοδιοίκηση των πανεπιστημίων απαιτείται προσωπικό υψηλών προσόντων, με εξειδικευμένες γνώσεις στο ιδιαίτερο αντικείμενο που απασχολείται. Οι θέσεις των επικεφαλής Διευθύνσεων θα πρέπει να προκηρύσσονται με ανοιχτές διαδικασίες και η εκλογή να γίνεται από τη Σύγκλητο. Η ίδια διαδικασία πρέπει να ακολουθείται για όλες τις υπηρεσίες του ιδρύματος (Διοικητικές, Οικονομικές, Ειδικός Λογαριασμός, Νομική υπηρεσία κλπ)

iii) Σε ότι αφορά στην οικονομική αυτοτέλεια,

Η ίδρυση και λειτουργία των δημόσιων ελληνικών πανεπιστημίων αποτελεί ευθύνη της Πολιτείας, και η χρηματοδότησή τους από το κράτος είναι κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα. Το κράτος οφείλει να ασκεί έλεγχο νομιμότητας στην οικονομική διαχείριση των ελληνικών ΑΕΙ. Απαιτείται όμως να γίνουν βελτιώσεις σε θέματα κωδικών, προκηρύξεων διαγωνισμών κλπ, με στόχο να υπάρχει ευελιξία στη διαχείριση των πόρων για την καλύτερη αξιοποίησή τους, αλλά ταυτόχρονα να διασφαλίζεται η διαφάνεια και η αξιοκρατία.